

๖. ผลประโยชน์ทับซ้อน

ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ได้กำหนดให้มี มาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการในการ ป้องกันปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติราชการหลายประการ ดังปรากฏในหมวด ๒ ข้อ ๓(๓) ข้อ ๕(๑) (๓), (๔) ข้อ ๖(๑), (๒), (๓) ข้อ ๗(๔), (๕) ข้อ ๘(๕) ข้อ ๙(๑) เป็นต้น

๑. ความหมาย

ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interests) สำนักงาน ก.พ.สถานการณ์หรือการกระทำของบุคคล (ไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองข้าราชการ พนักงานบริษัท ผู้บริหาร) มีผลประโยชน์ส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้อง จนส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจหรือการปฏิบัติหน้าที่ ในตำแหน่ง นั้นการกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ทั้งเจตนาหรือไม่เจตนาหรือบางเรื่องเป็นการปฏิบัติสืบทอดกันมาจนไม่เห็นว่าจะเป็นสิ่งผิดแต่อย่างใดพฤติกรรม เหล่านี้เป็นการ กระทำ ความผิดทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ต้องคำนึง ถึงผลประโยชน์สาธารณะ (ประโยชน์ของส่วนรวม) แต่กลับตัดสินใจปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง

ผลประโยชน์ส่วนตัว(private interest)คือ สิ่งใดๆ ที่มีผลต่อบุคคล/กลุ่ม ไม่ว่าจะในทางบวกหรือลบไม่ได้ ครอบคลุมเพียงผลประโยชน์ด้านการทำงานหรือธุรกิจของเจ้าหน้าที่ แต่รวมถึงคนที่ติดต่อสัมพันธ์ด้วย เช่น เพื่อน ญาติคู่แข่ง ศัตรูเมื่อใดเจ้าหน้าที่ประสงค์จะให้คนเหล่านี้ได้หรือเสียประโยชน์ เมื่อนั้นก็ถือว่ามีความเกี่ยวข้องกับ ส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้อง

ผลประโยชน์สาธารณะ (Public interest) คือประโยชน์ของชุมชนโดยรวม ไม่ใช่ผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคล และไม่ใช่อะไรของบุคคล

๒. ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน มีดังนี้

๑. บุคคลดำรงตำแหน่งของรัฐที่ต้องรับผิดชอบต่อประโยชน์สาธารณะ
๒. เกิดภาวะผลประโยชน์ส่วนตัวเข้ามาแทรกแซงการตัดสินใจหรือการใช้ดุลยพินิจ
๓. เกิดการตัดสินใจเพื่อประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม

๓. การกระทำที่อยู่ในข่ายของผลประโยชน์ทับซ้อน เช่น

รับผลประโยชน์ คือ การรับสินบน หรือการรับของขวัญ เช่น เป็นเจ้าหน้าที่สรรพากรแล้วรับเงิน จากผู้มีเสียภาษี หรือเป็นเจ้าหน้าที่จัดซื้อแล้วไปรับไม้กอล์ฟจากร้านค้า เป็นต้น

ใช้อิทธิพล เป็นการเรียกผลตอบแทนในการใช้อิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่เพื่อส่งผลที่เป็นคุณแก่ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างไม่เป็นธรรม

ใช้ทรัพย์สินของทางราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัวได้แก่ การใช้รถราชการ หรือคอมพิวเตอร์ของ ราชการทำงานส่วนตัว เป็นต้น

ใช้ข้อมูลลับของทางราชการเช่น รู้ว่าราชการจะตัดถนน แล้วรีบชิงไปซื้อที่ดินหน้าไว้ก่อน

รับงานนอกได้แก่ การเปิดบริษัทหาเงินซ้อนบริษัทที่ตนเองทำงาน เช่น เป็นพนักงานขายแอบ เอาสินค้าตัวเองมาขายแข่ง หรือเช่น นักบัญชีที่รับงานส่วนตัวจนไม่มีเวลาทำงานบัญชีในหน้าที่ให้ราชการ

ทำงานหลังออกจากตำแหน่ง เป็นการไปทำงานให้ผู้อื่นหลังออกจากงานเดิม โดยอาศัยความรู้ หรืออิทธิพลที่เดิมมาชิงงาน หรือเอาผลประโยชน์โดยไม่ชอบธรรม เช่น เอาความรู้ในนโยบายและแผนธนาคาร แห่งชาติไปช่วยธนาคารเอกชนหลังเกษียณ

๔. มาตรการของรัฐในการป้องกันการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนมีดังนี้

๑. การกำหนดคุณสมบัติพึงประสงค์และคุณสมบัติต้องห้ามของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น รัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ต้องไม่ดำรงตำแหน่งทางราชการหรือที่ปรึกษา เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องไม่ เป็นกรรมการบริษัท เป็นต้น

๒. การเปิดเผยข้อมูลทรัพย์สิน หนี้สิน และธุรกิจครอบครัวต่อสาธารณะ : การแจ้งถึงจำนวน หุ้นส่วนหรือธุรกิจส่วนตัวว่ามีอะไรบ้าง เช่น การแจ้งทรัพย์สินส่วนบุคคลเมื่อมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น การแจ้ง ทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐก่อนและหลังดำรงตำแหน่ง

๓. การกำหนดข้อพึงปฏิบัติ เพื่อเป็นการสร้างกรอบพฤติกรรมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดมั่นในหลัก จรรยาบรรณ ไม่ทำลายความเชื่อมั่นของสังคม หรือก่อให้เกิดวิกฤติศรัทธา

๕. กรณีตัวอย่าง

กรณีที่ ๑: การใช้ตำแหน่งหน้าที่ไปดำเนินการเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจของตนเองโดยตรง

ตัวอย่างเช่น ข้าราชการระดับสูงได้ใช้อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ ทำสัญญาว่างจ้างบริษัทที่ ปรึกษาที่ข้าราชการผู้นี้เป็นเจ้าของอยู่

กรณีที่ ๒: การนำทรัพย์สินของหน่วยงานไปใช้ส่วนตัว

ตัวอย่างเช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนำรถยนต์ของทางราชการไปใช้ในกิจส่วนตัว เช่น รับส่งลูก ไปโรงเรียน

กรณีที่ ๓: การนำข้อมูลอันเป็นความลับของหน่วยงานมาใช้ประโยชน์ส่วนตัว

ตัวอย่างเช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบข้อมูลโครงการตัดถนนลวงหน้า ว่าจะมีการตัดถนน ที่ดินบริเวณใด ก็ดำเนินการบอกญาติพี่น้องไปซื้อที่ดินบริเวณนั้นลวงหน้า เพื่อหวังที่จะขายต่อให้กับหน่วยงาน ของรัฐในราคาแพงต่อไป

๗. การเรียไร

ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนข้อ ๕ กำหนดให้ข้าราชการต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และข้อ ๖ กำหนดให้ข้าราชการต้องละเว้นจากการแสวงหาประโยชน์ที่มีขอบ โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่และไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

การเรียไรมีรูปแบบที่หลากหลายและมีความซับซ้อนมากขึ้น สำหรับหน่วยงานของรัฐหรือข้าราชการก็มีการเรียไรเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐอยู่เสมอ เช่น การขอรับบริจาคเงินหรือทรัพย์สินเพื่อประโยชน์สาธารณะ การขอรับการสนับสนุนหรือการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ในเหตุการณ์สำคัญต่างๆ แม้เรื่องดังกล่าวจะเป็นวัฒนธรรมที่ดีที่แสดงออกถึงความมีน้ำใจ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แต่จากการสำรวจพบว่ามีหน่วยงานของรัฐหรือข้าราชการบางส่วนได้มีการอาศัยวัฒนธรรมดังกล่าวเป็นช่องทางในการแสวงหาประโยชน์ที่มีขอบ ดำเนินการเรียไรที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความไม่เป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ และนำไปสู่การทุจริตและประพฤติมิชอบ อันก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือเป็นการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนและเป็นความผิดทางวินัยได้

สำนักงาน ก.พ. จึงกำหนดแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน : กรณีการเรียไรเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการเรียไร ดังนี้

๑. ห้ามมิให้จัดให้มีการเรียไรที่มีขอบด้วยกฎหมายตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช ๒๕๘๗ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙ มติคณะรัฐมนตรีและประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน
๒. ห้ามใช้หรือแสดงตำแหน่งหน้าที่ราชการให้ปรากฏในการเรียไร
๓. ห้ามใช้อำนาจหน้าที่ในฐานะข้าราชการพลเรือน สั่ง ขอร้อง หรือบังคับให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นช่วยทำการเรียไรที่ไม่ถูกต้องตามระเบียบและขั้นตอนของกฎหมาย
๔. ห้ามมิให้นำผลการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติของผู้ใต้บังคับบัญชา หรือบุคคลอื่นที่เกิดจากการเรียไรมาประกอบการพิจารณาให้คุณให้โทษ หรือใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคล และไม่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นเกิดความเดือดร้อนหรือเกิดความอึดอัดใจ
๕. ห้ามเรียไรจากข้าราชการ พ่อค้า และประชาชนเพื่อซื้อของขวัญให้ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ หรือผู้บังคับบัญชา เนื่องในโอกาสต่างๆ เช่น วันเกิด วันขึ้นปีใหม่ การโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่งการเลี้ยงรับรองข้าราชการชั้นผู้ใหญ่หรือผู้บังคับบัญชาที่ไปตรวจราชการ ฯลฯ ตลอดจนการมอบของฝาก หรือของอภินันทนาการ ซึ่งมีราคาแพง โดยปราศจากเหตุตามปกติประเพณีนิยม หากประสงค์จะแสดงความยินดีหรือความปรารถนาดี ควรใช้บัตรอวยพรหรือการลงนามในสมุดอวยพรแทน
๖. ห้ามจัดกิจกรรมที่กำหนดให้มีการจำหน่ายบัตรหรือบริจาคเงินหรือทรัพย์สินที่มีการกำหนดมูลค่าที่แน่นอน เช่น การจำหน่ายบัตรเข้าชมการแสดง การจำหน่ายบัตรเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันกอล์ฟหรือกีฬาอื่น เว้นแต่เป็นกรณีที่ได้รับการอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการเรียไรหรือได้รับยกเว้นตามกฎหมาย
๗. ห้ามใช้สัญลักษณ์ ตราสัญลักษณ์ หรือทรัพยากรของรัฐ เช่น บุคลากร ทรัพย์สิน และเวลาราชการในการเรียไร เว้นแต่เป็นกรณีที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับยกเว้นตามกฎหมาย

กรณีตัวอย่าง

กรณีที่ ๑: หน่วยงานของรัฐออกทำการเรียไรรอรับบริจาคเงิน และสิ่งของเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย สามารถดำเนินการเรียไรรได้ทันทีโดยไม่ต้องขออนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการเรียไรรของหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากเป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐจำเป็นต้องดำเนินการช่วยเหลือผู้เสียหายหรือบรรเทาความเสียหายที่เกิดจากสาธารณภัย

กรณีที่ ๒: หน่วยงานของรัฐ จะดำเนินการเรียไรรเงินเพื่อใช้ประโยชน์แก่หน่วยงานในการจัดสวัสดิการให้แก่เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงาน โดยจะดำเนินการจัดการแข่งขันกอล์ฟ ซึ่งมีการขายจำนวนบัตรแข่งขันแก่บุคคลทั่วไป โดยประสงค์จะได้รับเงินจากการจัดการแข่งขันกอล์ฟประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป ในกรณีนี้หน่วยงานของรัฐต้องได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการควบคุมการเรียไรรของหน่วยงานของรัฐก่อน จึงจะดำเนินการได้ และเมื่อดำเนินการแล้วต้องรายงานการเงินพร้อมทั้งบัญชีให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบ

๘. การให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใด

ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนข้อ ๕ กำหนดให้ข้าราชการต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และข้อ ๖ กำหนดให้ข้าราชการต้องละเว้นจากการแสวงหาประโยชน์ที่มีขอบ โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่และไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ตลอดจนกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้แล้ว แต่หากข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และไม่ให้ความสำคัญที่จะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสี่ยงในการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนดังกล่าว และเป็นความผิดวินัยได้

สำนักงาน ก.พ. จึงกำหนดแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน : กรณีการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใด เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ มติ คณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใด ดังนี้

๑. ข้าราชการต้องไม่ถาพนำถึงการให้ หรือรับของขวัญ ของที่ระลึก ของกำนัลหรือประโยชน์อื่นใด
๒. ข้าราชการต้องไม่รับหรือไม่ให้เงินสด เช็ค พันธบัตร หุ้ น ทองคำ อัญมณี อสังหาริมทรัพย์ หรือ

ประโยชน์อื่นใด เช่น การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การรับการฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

๓. ข้าราชการต้องไม่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดกับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่

๔. กรณีจำเป็นต้องรับหรือต้องให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาหรือตามปกติ ประเพณีนิยมหรือเพื่อรักษาไมตรี มิตรภาพ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ก่อนการให้หรือรับของขวัญ ของที่ระลึก ของกำนัลและหรือประโยชน์อื่นใด ต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าได้ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว โดยสิ่งของหรือของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดที่รับหรือให้แก่กันนั้น ต้องมีมูลค่าในการรับจาก แต่ละบุคคล แต่ละโอกาสไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท

๕. การให้หรือการรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดในกรณียกเว้นหรือจำเป็นนั้น อาจเสี่ยงต่อความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ในปัจจุบันหรือในอนาคตได้ และควรพึงระวังในการตีมูลค่าของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดต่ำกว่าความเป็นจริง

๖. ควรใช้บัตรอวยพร การลงนามในสมุดอวยพร หรือใช้บัตรแสดงความยินดีแทนการให้ของขวัญ เพื่อเป็นการป้องกันการฝ่าฝืนกฎ ระเบียบ อีกทั้งเพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างทัศนคติในการประหยัดให้แก่ข้าราชการ

กรณีตัวอย่าง

กรณีที่ ๑: เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมาย กฎ หรือ ข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายให้รับได้ การรับทรัพย์สินในเรื่องนี้ ได้แก่ การรับเงินเดือน การรับ เงินค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทางไปราชการ ค่าที่พักในการเดินทางไปราชการ การรับสวัสดิการต่างๆ ที่ทางราชการจัดให้ ทั้งในรูปแบบที่เป็นสวัสดิการปกติและการจัดสวัสดิการตามระเบียบการจัดสวัสดิการภายในของส่วนราชการ รวมถึงค่าสมนาคุณวิทยากร ค่าอาหารหรือค่าอาหารในระหว่างการอบรม ประชุม หรือสัมมนา เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถรับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่งหรือค่าจ้างได้ เนื่องจาก มีพระราชบัญญัติเงินเดือน หรือเงินประจำตำแหน่งหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับค่าจ้างไว้ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ สามารถรับเงินค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทางไปราชการ ค่าที่พัก ค่าพาหนะในการเดินทางไปราชการได้เนื่องจากมีพระราชกฤษฎีกา ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ. ๒๕๒๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติมและระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการ เบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๔

กรณีที่ ๒: การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นการรับทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา เช่น การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ญาติมีราคาหรือ มูลค่าในการรับจากแต่ละบุคคล แต่ละโอกาสไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท

ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่จัดซื้อจัดจ้างในหน่วยงานของรัฐ ไม่สามารถรับของขวัญ ราคาแพงจากตัวแทนของบริษัทผู้จัดส่งสินค้าเนื่องในเทศกาลปีใหม่ เพราะมูลค่าของขวัญเกิน ๓,๐๐๐ บาท

๙. บทลงโทษ

ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน หมวด ๓ ส่วนที่ ๒ ระบบการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมฯ

ข้อ ๑๘ ได้กำหนดว่าการฝ่าฝืนจริยธรรมตามความในหมวด ๒ ของประมวลจริยธรรมฯ ถือเป็นความผิดวินัย ตามกฎหมายว่าด้วย พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนพ.ศ. ๒๕๕๑ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย พนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๗หรือระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๙ ได้กำหนดว่าเมื่อมีการฝ่าฝืนจริยธรรม ผู้บังคับบัญชาอาจสั่งลงโทษทางวินัย ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ หรือสั่งให้ได้รับการพัฒนาตามที่เห็นสมควร

๑๐. กรณีตัวอย่าง

กรณีที่ ๑

ข้อบัญญัติประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ได้กล่าวไว้นั้นอยู่ในหมวด ๒ ข้อ ๓ - ๑๒ ทั้งนี้ขอ ยกตัวอย่างกรณีศึกษาการไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม หรือ ฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ในข้อที่น่าสนใจและควรศึกษา ดังนี้

ตัวอย่างเช่น ข้อ ๕ ข้าราชการต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่และยึดถือประโยชน์ ส่วนรวมของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตัวโดยอย่างน้อยต้องวางตน ดังนี้ (๑) ไม่นำความสัมพันธ์ ส่วนตัวที่ตนมีต่อบุคคลอื่น ไม่ว่าจะป็นญาติพี่น้อง พรรคพวกเพื่อนฝูง หรือผู้มีบุญคุณส่วนตัว มาประกอบการ ใช้ดุลพินิจให้เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลนั้น หรือปฏิบัติต่อบุคคลนั้นต่างจากบุคคลอื่นเพราะชอบหรือชัง

กรณีตัวอย่าง ผู้อำนวยการสำนักฯหนึ่ง มีความสัมพันธ์ส่วนตัวในฐานะเป็นบิดากับบุตรได้จ้างบุตรชาย ตนมาทำงานค่าจ้างที่ได้รับจากทางราชการ จึงเป็นรายได้ของบุคคลในครอบครัวของผู้อำนวยการสำนักฯนั้น ถือว่า เป็นผู้ที่มีผลประโยชน์ทางอ้อม และการปกครองบังคับบัญชาของผู้อำนวยการ สำนักนั้นกับบุตรชายอาจมีลักษณะ เป็นการใช้อุบายพินิจเป็นคุณหรือมีการปฏิบัติต่อบุตรต่างจากบุคคลอื่นเพราะชอบได้

บทวิเคราะห์ การที่หัวหน้านำลูกหลานทำงานในหน่วยงาน ซึ่งตนเองเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรง อาจทำให้เป็นที่เคลือบแคลงสงสัยแก่ผู้พบเห็นได้ว่าอาจใช้อุบายพินิจในการปฏิบัติต่อลูกหลานนั้นเป็นกรณีพิเศษ ในทางเป็นคุณแก่ลูกหลานมากกว่าคนอื่น จึงเป็นการไม่สมควรที่จะกระทำเช่นนั้น

กรณีที่ ๒

วิโรจน์ ประธานคณะกรรมการจัดซื้อครุภัณฑ์ในหน่วยงานราชการ ได้วางแผนและออกกฎเกณฑ์การจัดซื้อครุภัณฑ์เพื่อผลประโยชน์ของบริษัทที่เขาเป็นหุ้นส่วนอย่างลับๆ ไพศาลผู้ได้บังคับบัญชาของนายวิโรจน์ตรวจพบเข้า จึงต้องการที่จะรักษาผลประโยชน์ของทางราชการไว้แต่กังวลว่าจะส่งผลกระทบต่อหน้าทีการงานของตน เรื่องมาถึงวันสรุปผลบนโต๊ะประชุม เขาจะตัดสินใจเช่นไรต่อไป....

ข้อสรุป: กรณีที่นายไพศาลมีความคิดเห็นคัดค้านผู้บังคับบัญชาในที่ประชุมโดยยึดมั่นในหลักการและความถูกต้องเป็นสำคัญ ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมฯ ข้อ ๓(๔) ซึ่งนอกจากการคัดค้านแล้ว ควรจัดทำบันทึกคำคัดค้านของตนไว้ในรายงานการประชุม หรือในเรื่องนั้นแล้วแต่กรณี เพื่อให้สามารถเป็นหลักฐานป้องกันการมีส่วนร่วมรู้เห็นในการกระทำความผิดต่าง ๆ นอกจากนั้นนายไพศาลยังมีการกระทำที่สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมฯ ข้อ ๔(๓) กล่าวคือได้ตรวจพบว่าหลักเกณฑ์การจัดซื้อครุภัณฑ์ที่กำหนดนั้น อาจมีการ “ลือคสเปค” โดยไม่ทราบมาก่อนว่า บริษัทที่มายื่นเป็นบริษัทที่นายวิโรจน์ผู้บังคับบัญชามีส่วนได้เสีย แสดงถึงการเป็นผู้มีความละเอียด รอบคอบ มีความรับผิดชอบและใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจอย่างตรงไปตรงมาตามข้อมูลหลักฐานที่ปรากฏ

ส่วนนายวิโรจน์ถือว่าได้กระทำการฝ่าฝืน ประมวลจริยธรรมฯ ข้อ ๖(๓) ที่ว่า ต้องไม่เสนอหรืออนุมัติโครงการ การดำเนินการ หรือการดำเนินการหรือสัญญา ซึ่งตนเองหรือบุคคลอื่นจะได้รับประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เหตุเพราะได้มีการวางแผนออกกฎเกณฑ์การจัดซื้อครุภัณฑ์ เพื่อให้บริษัทที่ตนเองเป็นหุ้นส่วนได้รับผลประโยชน์ จึงถือว่าเป็นการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ และเป็นการกระทำที่ขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

กรณีที่ ๓

วิชัยผู้ประมูลงานสร้างตึกสำนักงานของสถานที่ราชการแห่งหนึ่งเดินทางมาเพื่ออวยพรปีใหม่ให้กับนายสุทิน รองอธิบดีผู้ดูแลโครงการก่อสร้างตึกที่นายวิชัยเคยประมูลได้ นายวิชัยยื่นกระเช้าผลไม้ พร้อมทั้งคะยั้นคะยอให้นายสุทินรับซองเงินสดที่เป็นสินน้ำใจเล็กน้อยสำหรับเพื่อนๆ ข้าราชการในส่วนที่ดูแลโครงการนี้ นำไปแบ่งกัน นายสุทินจะทำอย่างไรดีกับเหตุการณ์นี้....

ข้อสรุป: ถึงแม้ว่าประชาชนมีความตั้งใจที่จะนำของขวัญมาให้ข้าราชการตามธรรมเนียมปฏิบัติ แต่ต้องระมัดระวังมูลค่าของขวัญแต่ละราย จะต้องจ่ายไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท ตามที่มติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดไว้ หากท่านไม่ทราบที่มา ราคา หรือไม่แน่ใจของขวัญชิ้นนั้นๆ จะรับไว้ได้หรือไม่ ท่านไม่ควรรับของขวัญนั้น สอดคล้องตาม ประมวลจริยธรรมฯ ข้อ ๖(๑) คือ ข้าราชการต้องละเว้นจากการแสวงหาผลประโยชน์ที่มิชอบโดยเฉพาะไม่เรียกร้องหรือยอมรับของขวัญของตนเอง รับให้ญาติ หรือให้คนอื่นมารับแทนตน ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังการปฏิบัติหน้าที่ ยกเว้นเป็นการให้โดยชอบธรรมเนียมปฏิบัติ หรือที่ให้ตามประเพณี แห่อย่างเหมาะสมแก่บุคคลทั่วไป

กรณีที่ ๔

นางสาว ก นักแสดงละครโทรทัศน์ชื่อดังเดินทางมาติดต่อราชการที่ส่วนราชการแห่งหนึ่ง ขณะนั้นเองมีหญิงตั้งครรภ์ ผู้สูงอายุ พระภิกษุ และชายตาบอดเดินเข้ามาภายในสำนักงาน เจ้าหน้าที่จึงจัดช่องทางพิเศษให้บุคคลเหล่านั้นได้รับการก่อน นางสาว ก จึงให้ผู้จัดการส่วนตัวไปพูดคุยกับเจ้าหน้าที่เพื่อขอเข้าช่องทางพิเศษบ้าง เจ้าหน้าที่หยุดคิดชั่วครู่แล้วบอกกับผู้จัดการส่วนตัว นางสาว ก ว่า.....

ข้อสรุป: จากเหตุการณ์นี้เป็นไปตาม ประมวลจริยธรรมฯ ข้อ ๘(๓) ที่ว่าด้วยการให้บริการแก่ประชาชนโดยมีอรรถาศัยที่ดี ปราศจากอคติ ไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลผู้มาติดต่อโดยไม่เป็นธรรม ยกเว้นเป็นการดำเนินการตามมาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรค หรือเป็นการส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเป็นการปฏิบัติที่สมเหตุสมผล เป็นธรรม เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน ซึ่งหน่วยงานใดเห็นว่าผู้รับบริการควรได้รับการบริการเป็นกรณีพิเศษ เช่น หญิงตั้งครรภ์ คนชรา ผู้พิการ รวมไปถึงพระภิกษุและแม่ชี ควรเปิดเป็นช่องทางพิเศษหรือช่องทางฉุกเฉิน และ **ประกาศให้ผู้รับบริการทราบเป็นการทั่วไป**

ในส่วนของนางสาว ก ทางเจ้าหน้าที่จะต้องอธิบายให้ผู้จัดการส่วนตัวเข้าใจว่าต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของทางราชการ เพราะนางสาว ก ไม่อยู่ในข่ายที่ควรได้รับการในช่องทางพิเศษ แม้จะเป็นนักแสดงชื่อดังก็ต้องได้รับการในช่องประชาชนทั่วไป โดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่เอื้อประโยชน์แก่บุคคลใดเป็นพิเศษ
